

Політичні погляди Платона і Аристотеля

Діторгани: Куницька Валентина Браніславівна
Борис

План

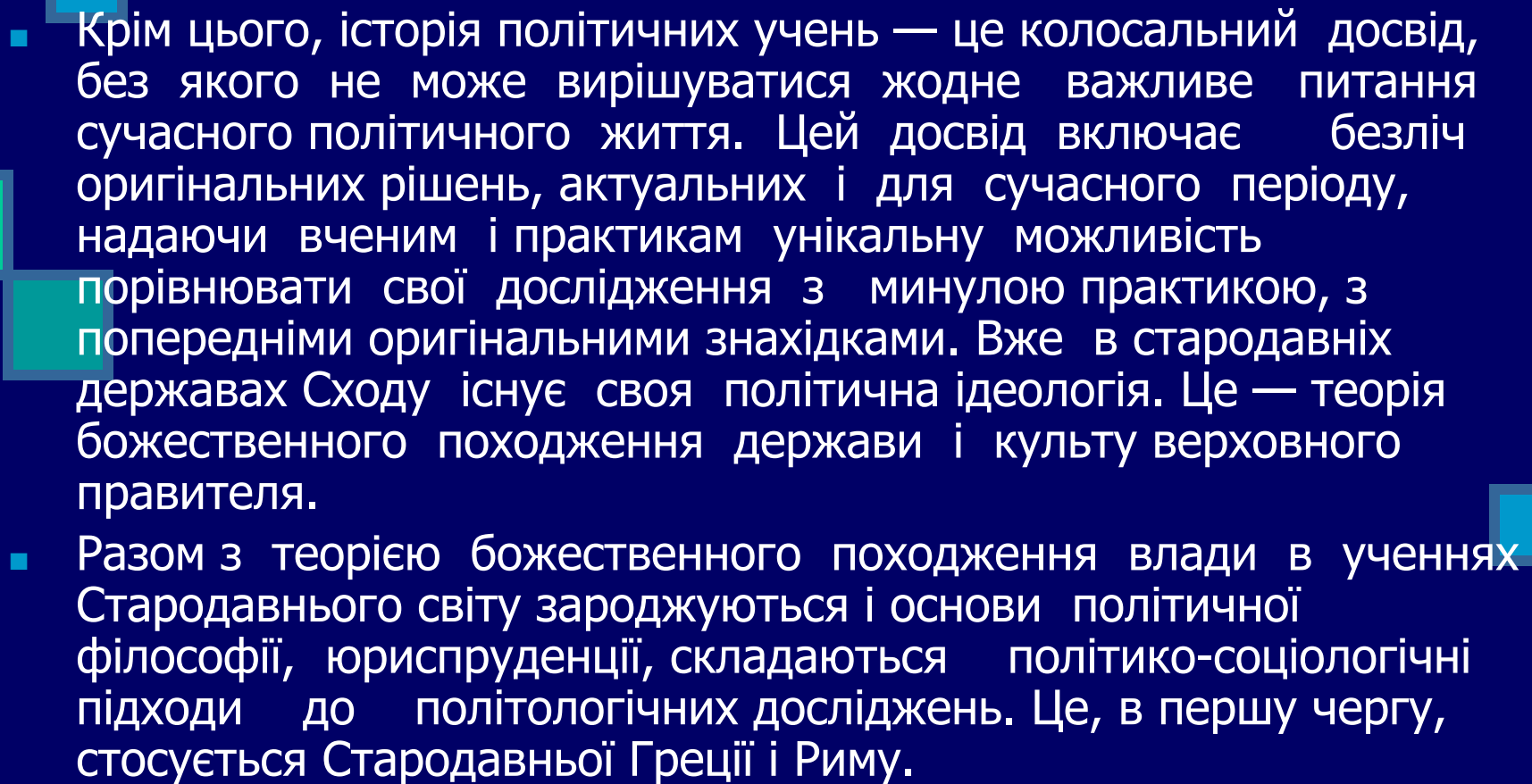
- 1. ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕКОНАННЯ ПЛАТОНА
 - 1.1 Форми держави.
 - 1.1.1. Характеристика негативних форм
 - 1.1.1.1. Тимократія. Олігархія. Демократія. Тиранія
 - 1.2 Ідеальна держава.
 - 1.3 Чесноти в державі.
 - 1.4 Висновок
 - 2. Відомості з життя Аристотеля
 - 2.1. Політичні погляди
 - 2.2 Держава в розумінні Аристотеля
 - 3. Висновок
 - 4. Література

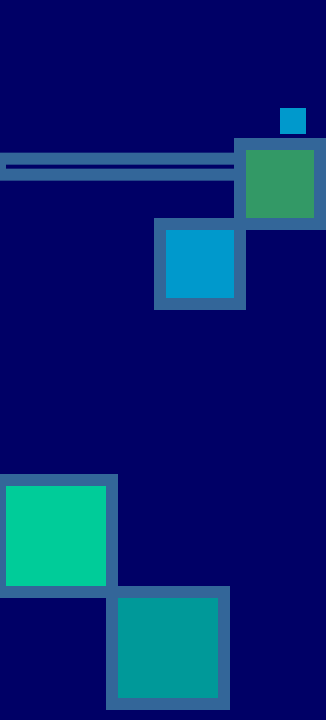

Вступ

Історія політичних вчень займає важливе місце не тільки в політології, але і в системі суспільних наук в цілому, бо в політичних вченнях знаходять свій вираз соціально-економічні інтереси різних класів і соціальних груп. А оскільки ці інтереси потребують захисту з боку політичної влади, то ця потреба і спонукає як пануючі класи, так і гноблених розробляти і обґрунтовувати свої теорії.

-
- Крім цього, історія політичних учень — це колосальний досвід, без якого не може вирішуватися жодне важливе питання сучасного політичного життя. Цей досвід включає безліч оригінальних рішень, актуальних і для сучасного періоду, надаючи вченим і практикам унікальну можливість порівнювати свої дослідження з минулою практикою, з попередніми оригінальними знахідками. Вже в стародавніх державах Сходу існує своя політична ідеологія. Це — теорія божественного походження держави і культу верховного правителя.
 - Разом з теорією божественного походження влади в ученнях Стародавнього світу зароджуються і основи політичної філософії, юриспруденції, складаються політико-соціологічні підходи до політологічних досліджень. Це, в першу чергу, стосується Стародавньої Греції і Риму.

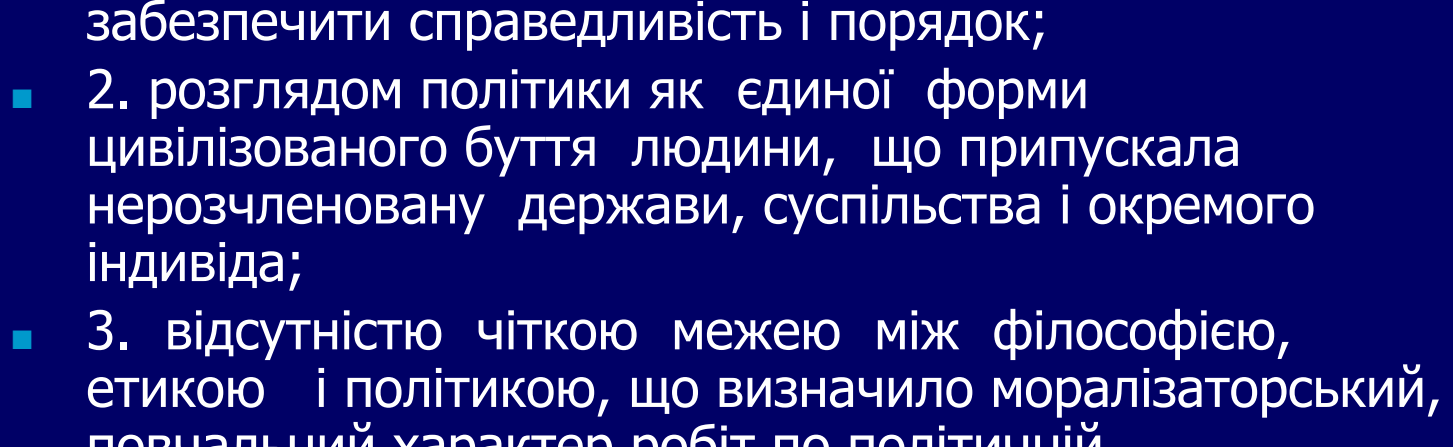

Саме у Стародавній Греції склалося і отримало усесторонній розвиток така суспільно-політична освіта, як поліс, який одночасно був і містом-державою, втілюючи собою цивільне життя. Від нього, по суті, відбулися всі основні політичні поняття: політика, політичне мистецтво, політичне знання, політичне управління та ін.

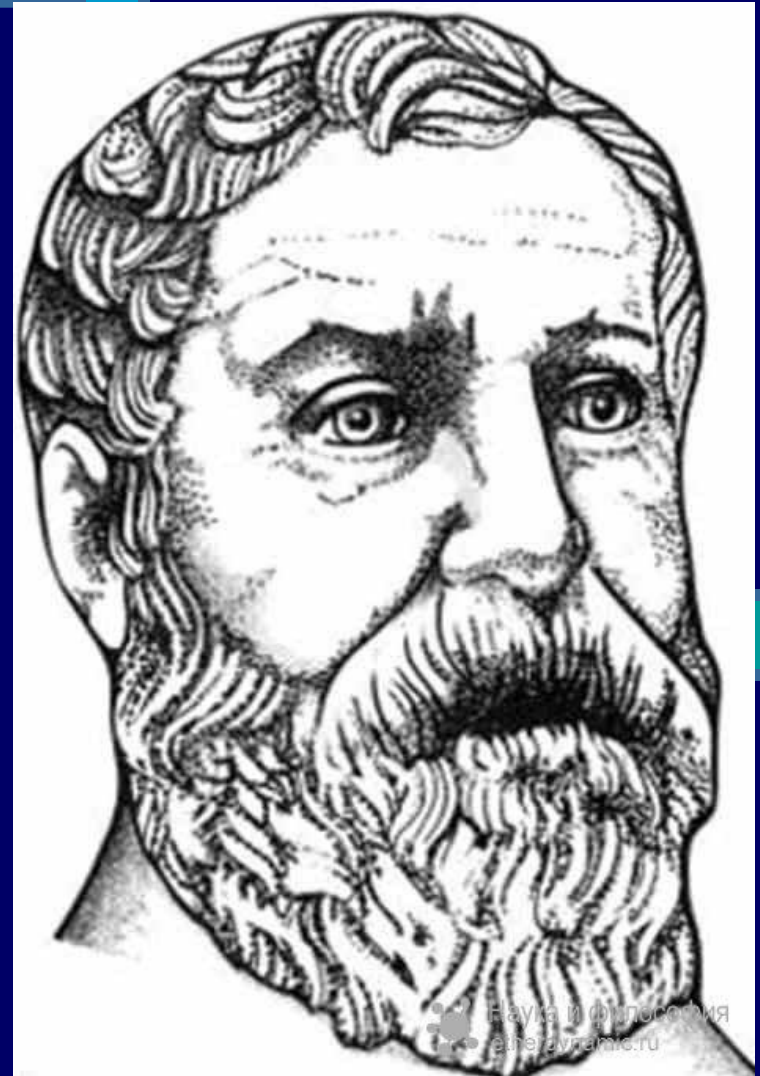

Розвиток політичної думки Стародавньої Греції характеризується поряд рис:

- 1. пошуком ідеальної моделі держави, здатної забезпечити справедливість і порядок;
 - 2. розглядом політики як єдиної форми цивілізованого буття людини, що припускала нерозчленовану держави, суспільства і окремого індивіда;
 - 3. відсутністю чіткою межею між філософією, етикою і політикою, що визначило моралізаторський, повчальний характер робіт по політичній проблематиці;
 - 4. обмеженим раціоналізмом політичної думки, обумовленим помітним впливом релігії.
-

- Політичні знання в античності існували у філософсько-етичній формі, оскільки всі філософи Стародавньої Греції в тій чи іншій мірі стосувалися питань влади, управління державою. Проте найбільш істотний внесок до розвитку політичної думки внесли старогрецькі філософи Платон (427 — 347 до н. е.) — автор робіт “Держава” і “Закони”.

1. Політичні переконання Платона

- Платон (427-347 рр. до н. е.) походив з сім'ї афінської землевласницької знаті, здобув хорошу освіту, багато подорожував, потім створив свою філософську школу в Афінах, з якою були зв'язані останні 20 років його життя. Платона вважають "отцем" політичної науки. Його переконання істотно мінялися впродовж його довгого життя. Якщо в ранніх його роботах "Апологія Сократа", "Протагор", "Крітон" домінують погляди і метод Сократа — раціоналізм, то в пізніших — "Держава", "Політика", "Парменід", "Закони" простежуються релігійно - міфологічні мотиви. Головним в ученні Платона є його переконання про два світи — світ ідей і мир явищ. Світ ідей це дійсне буття, вічно незмінний божественний проект мінливого людського миру, мир явищ — це щось уявне, рухоме, спотворена копія світу ідей.

1.1 Форми держави.

Негативний тип держави виступає в чотирьох формах:

- тимократія;
- олігархія;
- демократія;
- тиранія.

Порівняно з ідеальною державою, кожна з цих форм є послідовне погіршення або збочення форми ідеальної. У негативних формах держави замість єдності в наявності розбрат, замість справедливого розподілу обов'язків — насильство і насильницьке примушення, замість прагнення правителів і воїнів-вартів до вищих цілей гуртожитку — прагнення до влади ради низьких цілей, замість зречення від матеріальних інтересів — пожадливість.

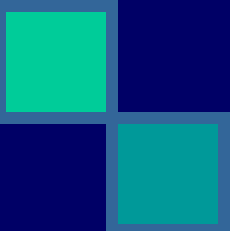

Першою в часі з цих негативних форм виступила, по Платону, тимократія, тобто влада, заснована на пануванні честолюбців. У тимократії спочатку збереглися риси досконалого ладу; тут правителі користуються шаною, воїни вільні від землеробських і ремісничих робіт і від всіх турбот матеріальних, трапези загальні, вправи у військовому мистецтві і гімнастика процвітають. Проте з часом мисливці до дорогоцінних металів починають в таємниці збирати і зберігати золото і срібло в стінах своїх жител, і, при участі в цьому дружин, спосіб життя міняється на розкішний. Так починається перехід від тимократії до олігархії — пануванням небагато над більшістю. Це правління, що ґрунтується на переписі і на оцінці майна, так, що в нім володарюють багаті, а бідні не мають участі в правлінні.

Тимократія

- Першою в часі з цих негативних форм виступила, по Платону, тимократія, тобто влада, заснована на пануванні честолюбців. У тимократії спочатку збереглися риси досконалого ладу; тут правителі користуються шаную, воїни вільні від землеробських і ремісничих робіт і від всіх турбот матеріальних, трапези загальні, вправи у військовому мистецтві і гімнастика процвітають. Проте з часом мисливці до дорогоцінних металів починають в таємниці збирати і зберігати золото і срібло в стінах своїх жител, і, при участі в цьому дружин, спосіб життя міняється на розкішний. Так починається перехід від тимократії до олігархії — пануванням небагато над більшістю. Це правління, що ґрунтується на переписі і на оцінці майна, так, що в нім володарюють багаті, а бідні не мають участі в правлінні.

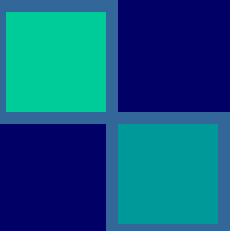

Олігархія

- У олігархічній державі не виконується основний закон життя суспільства. По Платону, закон цей в тому, щоб кожен член суспільства “робив своє” і притому “тільки своє”. Навпаки, в олігархії, по-перше, частина членів суспільства займаються кожен самими різними справами — і землеробством, і ремеслами, і війною. По-друге, в олігархії право людини, на повний розпродаж накопиченого їм самим майна приводить до того, що така людина перетворюється на абсолютно даремного члена суспільства, він в нім лише бідняк і безпорадна людина.
 - Подальший розвиток олігархії приводить, по Платону, до послідовного розвитку її в ще гіршу форму державного пристрою, але правління в суспільстві, в якому протилежність між багатими і бідними загострюється ще сильніше, ніж при олігархії.
-
-

■ Демократія

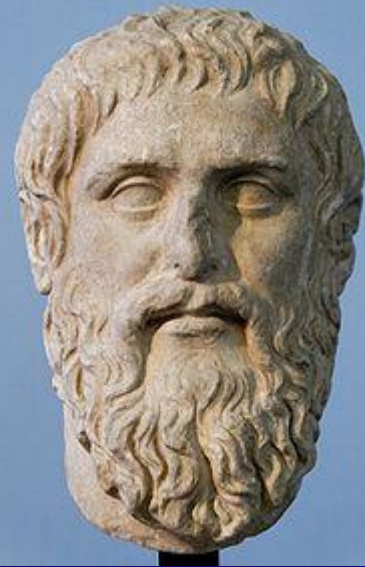
- Зростання обурення бідних проти багатих приводить до повстання. Якщо повстання закінчується перемогою бідняків, то вони частину багатців знищують, іншу частину виганяють, а державну владу і функції управління розділяють між всіма членами, що залишилися, суспільства. Це і є демократія.
-
-

Тиранія

- Якнайгіршою формою відхилення від ідеальної держави Платон визнав тиранія. Це влада одного над всіма в суспільстві. Виникає ця влада, подібно до попередніх форм, як вираз передуючої їй демократичної форми правління. Тиран зростає ні з чого довше, як з кореня, званого представництвом. У перші дні і спочатку він "посміхається і обіймає всіх, з ким зустрічається, не називає себе тираном, обіцяє багато що в приватному і загальному, звільняє від боргів, народу і близьким до себе роздає землі і прикидається милостивим і покірливим у відношенні до всіх". Тиранові необхідно безперервно затівати війну, щоб простий народ вшановував потребу у вождеві. Оскільки постійна війна порушує проти тирана ненависть і так як громадяни, що сприяли його піднесенню, мужньо засуджуватимуть оборот, який прийняли події, то тиран, якщо захоче утримати владу, вимушений буде поволі знищувати своїх звинувачувачів, "поки не залишиться у нього ні друзів, ні ворогів, від яких можна було б чекати якої-небудь користі".

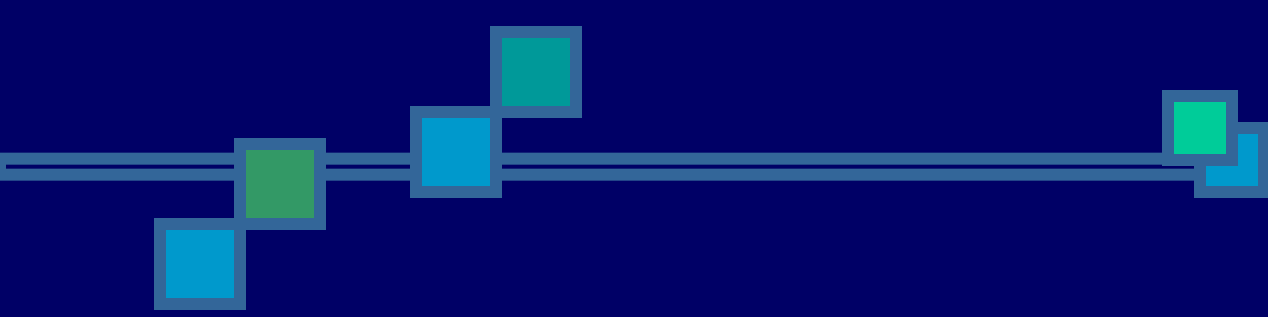
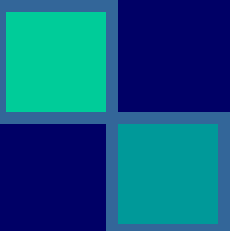

1.2 Ідеальна держава.

- Виходячи з цього постулату, Платон моделює ідеальну державу (ідеальне - в сенсі відповідності ідеям Платона). Розкриваючи сенс цієї держави, Платон виділяє наступні його риси:

- 1. подібно до космосу і людської душі, у яких є три почала, в державі повинні бути три стани: розумному початку душі відповідають філософи - правителі, лютому початку - воїни-охоронці, діловому - землероби і ремісники. Самовільний перехід з нижчого стану у вищий недопустимий і є тяжким злочином. "займатися своєю справою і не втручатися в чужих - це і є справедливість". Платонівське визначення справедливості було покликане виправдати суспільну нерівність, ділення людей на вищих і нижчих від народження;

2. у ідеальній державі функціонує добре відлагоджена система навчання і виховання, яка повинна сприяти відтворенню трьох станів. Важливу роль в цій системі грає не тільки вивчення математики і філософії, але і розповсюдження "благородної вигадки" про те, що хоча люди і народжуються нерівними, їх борг як членів полюса - жити в світі, згоді і братерстві;

-
-
-
- 3. аристократична форма правління, що забезпечує керівництво державою кращими і благороднішими його представниками.

- Основним принципом ідеального державного пристрою Платон вважає справедливість. Кожному громадянину держави справедливість відводить особливе заняття і особливе положення. Панування справедливості об'єднує різноманітні, і навіть різнорідні частини держави в ціле, відображене єдністю і гармонією. Це якнайкраща державна система винна, по Платону, володіти поряд рис етичної і політичної організації, які були б здатні забезпечити державі вирішення найважливіших завдань. Така держава, по-перше, повинна володіти силою власній організації і засобами її захисту, достатніми для заборони і віддзеркалення ворожого оточення; по-друге, воно повинне здійснювати систематичне постачання всіх членів суспільства необхідними для них матеріальними благами; по-третє, воно повинне керувати і направляти високий розвиток духовної діяльності творчості. Виконання всіх цих завдань означало б здійснення ідеї блага як вищої "ідеї", правлячої миром.

У державі Платона необхідні для суспільства в цілому функції і види роботи розділені між спеціальними розрядами його громадян, але в цілому утворюють гармонійне поєднання. За основу розподілу громадян Платон узяв відмінність по аналогії з розподілом господарської праці. У розподілі праці Платон бачить фундамент всього сучасного йому суспільного і державного устрою. Він досліджує і походження спеціалізації, що існує в суспільстві, і склад галузей розподілу праці, що вийшов таким чином.

- Основна думка Платона в твердженні, що потреби громадян, складових суспільство, різноманітні, але здібності кожної окремої особи до задоволення цих потреб обмежені: “Кожен з нас сам для себе буває недостатній і має потребу в багатьох”. Звідси необхідність виникнення гуртожитку, або “міста”, “коли один з нас привертає інших або для тієї, або для іншої потреби; коли, маючи потребу з багато чому, ми розташовуємо до співіснування багато спільників і помічників: тоді це співіснування отримує у нас назву міста”.

Значення розподілу праці для суспільства Платон розглядає не з погляду працівника, що проводить продукт, а виключно з погляду інтересів споживачів. Кожна річ, згідно Платону, проводиться легшим і кращим і в більшій кількості, "коли одна людина, роблячи лише одне, робить згідно зі своєю природою, в сприятливий час, залишивши всі інші заняття". Ця точка зору приводить Платона до того, що в розподілі праці основний принцип будови держави.

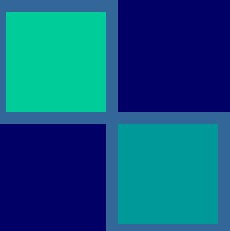

- Торгівля, обмін товарами і продуктами необхідні державі не тільки для зовнішніх стосунків, але і унаслідок того ж розподілу праці між громадянами держави. Звідси Платон виводить необхідність ринку і чеканки монети як одиниці обміну.

При переході від класу працівників продуктивної праці до класу воїнів-вартових впадає в очі те, що Платон порушує принцип ділення. А саме: етичні риси працівників господарства Платон ставить нижче за етичні достоїнства воїнів-вартових і особливо нижче — правителів держави.

1.3 Чесноти в державі.

-
- Втім, етична дискримінація трудящих декілька складається у Платона обмовкою, згідно якої всі три розряди громадян держави в рівній мірі необхідно державі і, узяті всі разом, виявляють велике і прекрасне.
 - Інша обмовка Платона полягає у визнанні, що між походженням з того або іншого розряду і етичними властивостями немає необхідного зв'язку: люди, наділені вищими етичними завдатками, можуть народитися в нижчому суспільному розряді, і навпаки: народжені від громадян обох вищих розрядів можуть народитися з низькими душами.
-

Найдосконаліша по своєму ладу і тому блага держава володіє чотирма головною доблестю:

- 1) мудрістю,
- 2) мужністю,
- 3) стримуюча міра,
- 4) справедливістю.

- Під “мудрістю” Платон розуміє вище знання або здатність дати добру раду про державу в цілому, — про спосіб наряду його внутрішніх справ і керівництво ним в його зовнішніх відносинах. “Мудрість” — доблесть, що належить не безлічі ремісників, а вельми небагато чим — філософам, — і є, найближчим чином, не стільки навіть спеціальність по керівництву державою, скільки споглядання занебесної області вічних і досконалих “ідей” — доблесть, в основі своїй етична.
- Тільки філософи повинні бути правителями, і лише при правителях-філософах держава благоденствуватиме і не знатиме що існує в даний час зла. “Поки в містах, — говорить Платон, - або не царюватимуть філософи, або щиро і задовільно філософствувати нинішні царі і володарі, поки державна сила і філософія не співпадуть в одне. доти ні для держав, ні навіть, вважаю, для людського роду немає кінця злу”.[

Друга доблесть, якою володіє якнайкраща по
своєму пристрою держава, — “мужність”.
Воно, так само як і “мудрість”, властиво
невеликому колу осіб, хоча порівняно з
мудрими ці осіб більше. Платон роз'яснює,
що достатньо, щоб в державі існувала
хоч би деяка частина громадян, що
володіють здатністю постійно зберігати в
собі правильну і приголосну із законом думку
про те, що страшно і що ні.

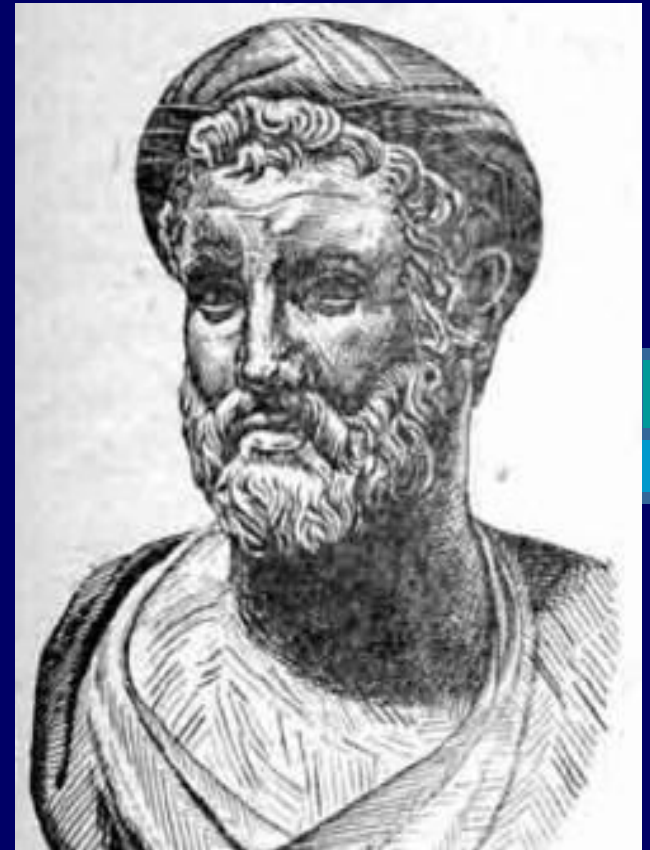
■ На відміну від “мудрості” і від “мужності”, третя доблесть досконалої держави, або “стримуюча міра”, є якість вже не особливого або окремого класу, а доблесть, що належить всім членам якнайкращої держави. Там, де вона в наявності, всі члени суспільства визнають прийнятій в досконалій державі закон і уряд, що існує в ній, стримуючий погані пориви. “Стримуюча міра” приводить до гармонійного узгодження як кращі, так і гірші сторони.

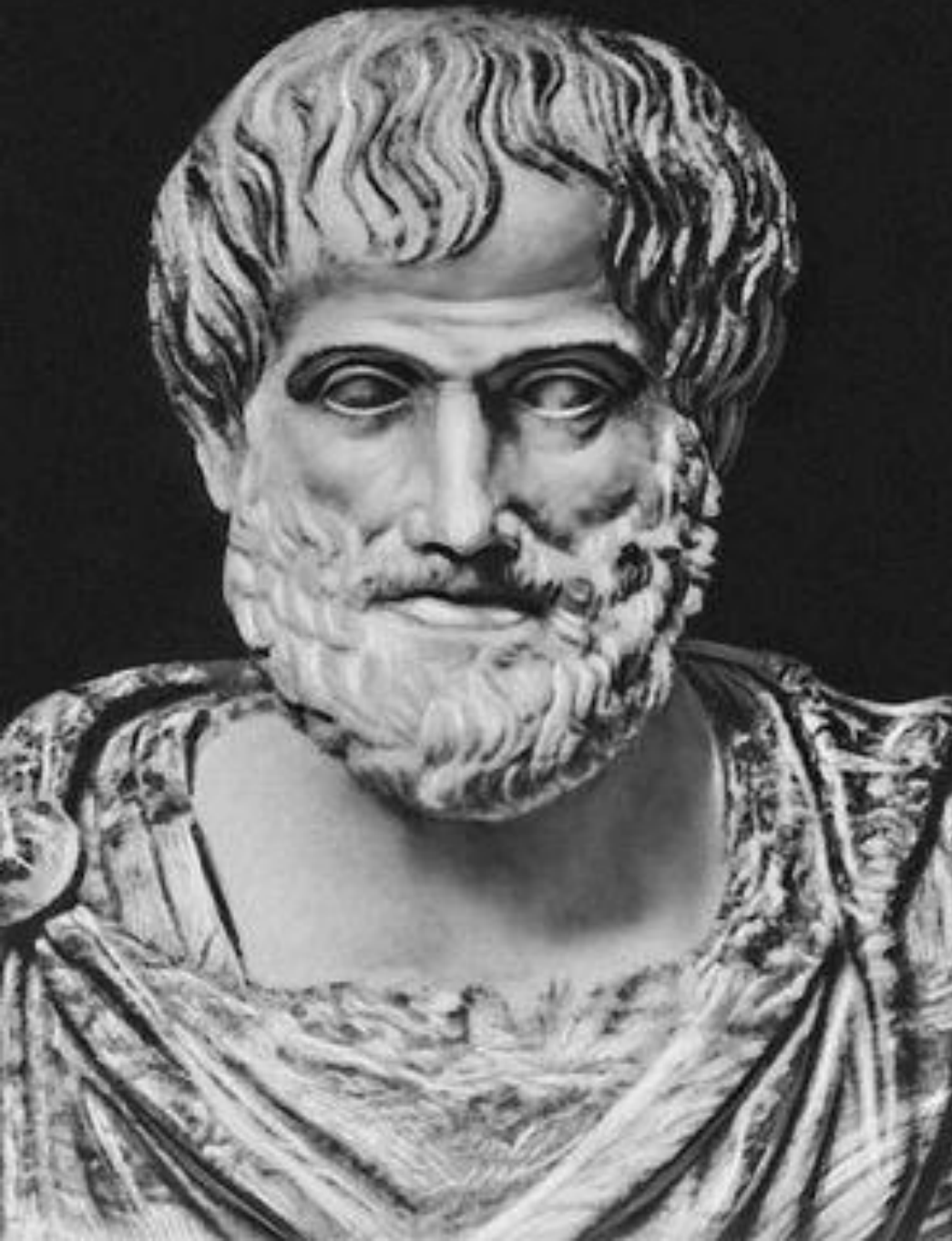
Четверта доблесть досконалої держави —
“справедливість”. Її наявність в державі
готується “стримуючою мірою”. Завдяки
справедливості кожен розряд в державі і
всяка окрема людина, обдарована відомою
здатністю, отримує для виконання і
здійснення свою особливу справу.

1.4 ВИСНОВОК

- Для Платона держава — як би макросвіт, якому відповідає мікро світ в кожній окремій людині, зокрема в його душі. У державі три розряди його громадян — правителі, воїни і працівники продуктивної праці — складають гармонійне ціле під керівництвом найбільш розумного класу.

- **Аристотель**
(384-322 рр. до н.е.)
– давньогрецький філософ класичного періоду, ученик Платона, вчитель Олександра Македонського.

Платона, де вивчає
філософію,
математику та інші

2. Відомості з життя Аристотеля

Аристотель (384-322 до н.е.) тає письменник, філософ і педагог А. Македонського, народився в 384 році в Александрії в родині лікаря царя Аміні III, правителя Македонії. Політичні погляди Аристотеля Батько став першим учителем Аристотеля, але у віці п'ятнадцяти років юнак залишається без батьків, з найшлюбшим приймальним батьком Проксеном. Отримавши переконливо спадок Аристотель може дозволити собі продовжити освіту, повертається до Афін, любов до книг. У 17 років Аристотель надходить в Академію Платона, де вивчає філософію, математику та інші науки. У 349 році Аристотель стає вчителем Олександра Македонського, на його мудрого на поліг цар Філіпп II. У 335 році філософ Аристотель повертається до Афін, щоб відкрити там Ликей (прототип ліцею в майбутньому). До цього часу Олександр Македонський стає царем, вельми вільно і щедро обдаровувати грішми свого вчителя. Завдяки отриманні від Олександра, Аристотель витрачає на науку. Щедро обдаровувати вельми жорстко критикувати режим Македонського свого вчителя. Цар дозволяв своєму мудрому вчителю багато грошей, що не отримував від інших. Так, він стратив племінника Аристотеля, отримавши донос про його зраду. У 323 році цар Олександр гине, чому до влади приходять затяті опоненти Македонського. Цей переворот призводить до арешту Аристотеля, якого звинуватили в «невірності». Але філософу вдається втекти з Афін, залишаючи критикати, що не дозволить ганьбити філософію.

режим Македонського,
але молодий цар
дозволяв своєму

2.1. Політичні погляди.

Політологія має справу з державою або полісом. Підхід Аристотеля до цієї теми – це свідоме поєднання теоретичного, емпіричного і нормативного аспектів. Він аналізує та відшліфовує концепції, якими повинна оперувати політична думка. Він прикладає ці концепції до історичного досвіду, зібраного в його «Політіях». Він засуджує певні політичні інституції та хвалить інші. «Політика» – аналітична, описова і (врешті-решт за визначенням) практична книга.

Аристотель починає з доведення того, що держава – це природна реальність. Включення природи тут не випадкове: цим просякнута вся його політична думка. Люди – як бджоли або слони – природно гуртуються: індивіди об'єднуються в домашні господарства, з домашніх господарств утворюються поселення, з поселень формуються держави. Виникнення держави є кульмінацією природного розвитку. (Аристотель категорично заперечує ту думку, що державна влада ґрунтується на якомусь «суспільному договорі».)

Держава – це найвища форма об'єднання людської спільноти; оскільки за своєю природою ми є «тваринами політичними», то й процвітати або

«добре жити» ми можемо тільки тоді, коли ми є громадянами держави. ■

Ми наділені певними можливостями (зокрема й здатністю розмірковувати з приводу справедливості і несправедливості), які можуть бути доконечно проявлені лише в контексті держави і які мають бути проявлені, якщо ми хочемо процвітати.

Для Аристотеля люди на відміну від бджіл є більшою мірою політичними, ніж суспільними істотами: суспільна взаємодія потребує політичної організації. Анархізм же є неприродним.

Держава є самодостатньою в тому сенсі, що в рамках держави громадяни знайдуть усе, що їм потрібно для хорошого життя.

Домашні господарства й поселення не є настільки самодостатніми утвореннями. Національні держави самодостатні, але в їхніх рамках хороше життя неможливе: не може існувати держави, що має 100 тис. громадян, так само як і судна в 5 миль завдовжки.

2.2 Держава в розумінні Аристотеля,

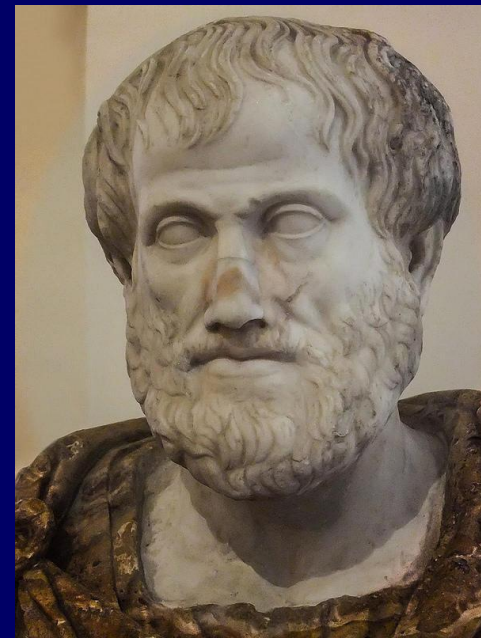
Держава – це об'єднання громадян, а громадянин – це той, хто може бути обраний на державну посаду. (Аристотель дуже широко тлумачить слово «посада»: бути членом суду присяжних – також обіймати посаду.) Є дуже багато різних форм держави, відмінності між якими визначаються різними типами «державного устрою» (politeia) чи способами управління та механізмами розподілу посад. Аристотель багато уваги приділяє виявленню структури державного устрою. Він починає з простої схеми.

Державою може управляти або: 1) одна особа, або 2) маленька група, або 3) велика група; державці, у свою чергу, можуть управляти а) в інтересах усіх громадян, б) заради своєї власної користі. Таким чином, ми маємо шість основних форм державного устрою – три «правильних» і три «хибних»: 1а) монархія, 2а) аристократія, 3а) конституційний уряд, 1б) тиранія, 2б) олігархія, 3б) демократія. Ця схема чітка, але недостатня; згодом (у книгах IV та VI) Аристотель розширив цю класифікацію, а насамкінець віддав перевагу змальовуванню характерних рис державного устрою, а не його форм, таких як аристократична, демократична і т. п. Оскільки будь-яка держава має численні органи (VI, v), то одна й та само форма державного устрою може мати, наприклад, і риси демократії (якщо кожен громадянин має право бути обраним до складу суду), і риси монархії (якщо збройні сили знаходяться в руках однієї людини)

3. Висновок

В результаті проведеного дослідження автором були зроблені наступні висновки:

Вагомий внесок у створення теорії політики зробив ще один давньогрецький філософ — Аристотель Стагірит (384—322 до н. е.). На відміну від інших філософів античності, зокрема Платона, він уперше в історії суспільної думки у своїй праці «Політика» виникнення і функції держави розглядав через призму ранніх зв'язків: статевого, необхідних для існування виду; між господарем і рабом, потрібних для утворення стабільного соціального об'єднання. На цих двох зв'язках тримався будинок (або сім'я, яку він розглядав як спільний осередок рабовласника з його рабами). Над сім'єю височіла громада, а над нею вже стояла держава — третя й найвища форма суспільства.

Держава, за Аристотелем, зумовлена об'єктивними життєвими потребами людей. Водночас лише вона забезпечувала розквіт особистості, оскільки за своєю природою людина — істота суспільна.

Форми державного устрою Аристотель поділяв на правильні (монархія, аристократія, політія) і неправильні (тиранія, олігархія і демократія).

Політію вважав найкращою з правильних форм на той час, а ідеальною та єдиною правильною формою — монархію. Форми державного устрою мислитель пов'язував з їхніми принципами. Так, основою аристократії, на його погляд, була добродетель, олігархії — багатство, демократії — свобода. Політія ж мала об'єднати всі названі елементи і вважатися справжньою аристократією («правлінням найкращих»), об'єднуючи інтереси заможних та бідних.

Аристотель значною мірою вплинув на філософський і політичний напрями розвитку суспільної думки середньовіччя і нового часу. Його вчення про державу, розвиток політичної думки, філософських концепцій, суспільства та інших складових інтелектуальної діяльності, в яких він намагався поєднати сильні аспекти вчення Демокріта з досягненнями Платона, ґрунтується як на послідовно матеріалістичних, так і об'єктивно ідеалістичних засадах.

Література

- *Асмус В.Ф. "Антична філософія". Навчальна допомога. Видавництво 2-е, доп. - М., "Висш. школа", 1976, - 543 с.*
- *Асмус В.Ф. Платон. М., 1975.*
- *Лосєв А.Ф. Історія античної естетики. Софісти, Сократ, Платон. М., 1969.*
- *Лосєв А.Ф., Тахо-годі А.А. "Платон". Життєпис. М., "Дит. літ. ", 1977, -320с.*
- *Мальцев В.А. "Основи політології". Підручник для вузів. - М.: ІТРК РСПП, 1997. - 480с.*
- *Політологічний енциклопедичний словник. - К., 1997. - 400 с.*
- *Політологія. Підручник. / За ред. Семківа О.І. - Л., 1994. - 592 с.*
- *Аристотель. Политика // Аристотель. Соч.: В 4 т. — М., 1983. — Т. 4. - Кн. 4, 5, 6.*

- *Бакалавр Економіки. Хрестоматія в 3 томах. Російська економічна академія ім. Г.В. Плеханова, Центр кадрового розвитку. Том 2./под общ. ред. В.И. Видяпина. - Информационно-издательская фирма "Триада", М., 1999 год, 1056 стр. Електронна версія -*

- *История политических и правовых учений. Учебник / Под ред. О. Э. Лейста. – М.: Юридическая литература, 1997*
- *Політологія. Посібник для студентів./За ред. О.В.Бабкіної. К:Академія, 1998. – 368 с*
- *Причепій Є. М. Філософія.Посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001*
- *Філософія. М:Издание Московского открытого государственного университета, 2003 г.*

- *Філософія: Навчальний посібник. /І.Ф.Надольний, В.П.Андрущенко, І.В.Бойченко та ін.; За ред. І.Ф.Надольного. — К.: Вікар, 1998. - 624 с.*